

INFORMACJONIZM

Artykuł nierecenzowany – zamawiany

PROF. ZW. DR HAB. **BOGDAN STEFANOWICZ**

Szkoła Wyższa Informatyki Stosowanej i Zarządzania
pod auspicjami Polskiej Akademii Nauk
e-mail: bstefanowicz44@gmail.com

Wprowadzenie

Nasycenie świata technologiami informacyjnymi i telekomunikacyjnymi sprawiło cyrkulujące w świecie zasoby informacyjne w niespotykane dotąd tempo wymiany informacji we współczesnych społeczeństwach. A jak wiadomo, każdy ruch indukuje właściwe dla siebie pole oddziaływania. Ruch informacji wywołuje pole informacyjne, które „wciąga” w swoją orbitę

coraz większe masy społeczne. W rezultacie rodzą się odpowiednie relacje społeczne, które są wspierane przez formalne instytucje państwowe – powstaje *społeczeństwo informacyjne*.

Każde społeczeństwo funkcjonuje na bazie pewnych doktryn, systemów i zasad determinujących określony ustrój, który wyłania się stosownie do zaistniałych uwarunkowań. Analogicznie, stosowanie się do uwarunkowań wynikających ze wspomnianego pola informacyjnego kształtuje nowy ustrój – *informacjonizm*.

Definicje

Informacjonizm jako pojęcie ściśle wiąże się z pojęciem *informacji*. Trzeba więc zacząć od *informacji*. Jak wiadomo, jest ona definiowana rozmaicie. W referacie odwołam się do dwóch poglądów.

Interpretacja wynikająca z matematycznej teorii komunikacji Claude'a Shannona

Autor zakładał, że jest to miara uporządkowania badanej zbiorowości sygnałów. Pewne rozwinięcie tej myśli znajdujemy w książce Marka Hetmańskiego (2015), filozofa i badacza w zakresie teorii komunikacji, informacji i wiedzy. Hetmański podkreśla, że współcześnie termin ten występuje w wielu dziedzinach: w fizyce, informatyce, psychologii, i stwierdza (Hetmański 2015, s. 181): „informacja nie ma jednej ojczyzny [dziedziny – dop. B.S.], lecz wiele krajów [dziedzin – B.S.], w których zamieszkuje”. Zarzuca przy tym, że nie jest ona „przedmiotem refleksji ze strony specjalistów od nauk, które mają go [tzn. termin *informacja* – B.S.] w nazwie lub się nim bezpośrednio zajmują”.

Przyjmując za podstawę analogiczną wykładnię, Krzysztof Urbanowicz (2014, s. 2) pisze: „Informacjonizm jest filozofią nauki, opartą na teorii informacji” i podaje główne podwaliny informacjonizmu:

1. Informacja i materia są nierozłącznie powiązane ze sobą. Informacja wpływa na materię, jak i materia wpływa na informację. Żeby stworzyć informację, należy najpierw wykonać działanie na materii, a następnie zaobserwować zjawisko.
2. Tylko wartości dyskretne, czyli nieciągłe, istnieją w rzeczywistości: materia i informacja.
3. Wartość informacji można obserwować poprzez jej wpływ na inne informacje.

Interpretacja infologiczna

Badając zaproponowaną przez Clauda Shannona koncepcję informacji, James Gleick przytacza opinie niektórych autorów krytykujące ją. Gleick, powołując się na Heinza Foerstera, pisał (2012, s. 386): „teoria informacji dotyczy tylko «piskliwych sygnałów»” [tak Foerster określił koncepcję Shannona – B.S.], i stwierdził, iż dopiero gdy dochodzi do ich rozumienia, w ludzkim mózgu, „wtedy rodzi się informacja – a nie w piskach”.

Dostrzeżenie w teorii Shannona pewnych luk zachęciło wielu badaczy do poszukiwania innych interpretacji kluczowego pojęcia: *informacja*. Wśród nich na uwagę zasługują koncepcje

wywodzące się z prac specjalistów skandynawskich, w szczególności Börje Langeforsa, Sveina Nordbottena i Bo Sundgrena, określane jako infologiczna interpretacja informacji. Interpretacja ta zakłada, że informacja jest treścią zawartą w komunikatach zbudowanych z danych. Wyjaśnia ona w sposób spójny szereg problemów związanych z posługiwaniem się tym terminem w różnych obszarach działalności społecznej, gospodarczej, politycznej, kulturowej itp.

W tym kontekście na uwagę zasługują koncepcje związane z kształtowaniem się stosunków społecznych, gospodarczych, politycznych. Manuel Castells (2007), hiszpański socjolog, badacz kondycji człowieka i społeczeństwa w kontekście procesów usieciowienia życia społecznego, pisze o wyłanianiu się informacjonizmu jako nowej materialnej, technologicznej podstawy działalności gospodarczej i społecznej organizacji. Pisze, że globalny system gospodarczy przechodzi wielką transformację – od kapitalizmu przemysłowego opartego na industrializmie, do kapitalizmu informacyjnego, którego zasadą jest informacjonizm.

Cechy

1. Informacjonizm jest podstawą społeczeństwa sieciowego – zachodzi możliwość natychmiastowego połączenia każdego z każdym. Zanikają związki między odległością i czasem uzyskania kontaktu, w tym kontakt w czasie rzeczywistym.
2. Najważniejsze czynności we wszystkich dziedzinach aktywności opierają się na technologiach informacyjnych.
3. Najważniejsze czynności są zorganizowane globalnie w sieci informacyjne oraz skupione wokół przetwarzania informacji.
4. Informacjonizm jest zorientowany na rozwój technologii, na akumulację wiedzy oraz na wyższy poziom złożoności w przetwarzaniu informacji.
5. Informacja i wynikająca z niej wiedza oraz technologie są podstawowym czynnikiem wytwórczym, a wszechstronnym czynnikiem rozwoju jest wykorzystanie teleinformatyki.
6. Rośnie znaczenie zawodów, których wykonywanie wymaga zaangażowania dużej ilości informacji i wiedzy. Informatyk staje się elitą społeczeństwa.

Wyzwania

Każde społeczeństwo i każdy ustrój funkcjonują pod wpływem określonych „sił dośrodkowych” – spoiwa, które stanowi jego istotę. Takim spoiwem w informacjonizmie jest jego baza: informacja i technologie informacyjne, zwłaszcza technologie sieciowe. Ich rozwój i utrzymanie wymaga określonych nakładów i środków – materialnych, finansowych, osobowych. Wśród nich na czoło wysuwa się potrzeba przygotowania odpowiednich kadr – specjalistów, którzy będą w stanie zorganizować, utrzymać i zarządzać tymi środkami. W związku z tym jako kluczowe zadania należy wymienić:

- potrzebę rozwijania wiedzy na temat informacji – jej cech, funkcji, umiejętności jej interpretacji, znajomości zagrożeń w zakresie jej pozyskiwania i użytkowania,

- potrzebę kształcenia elit – specjalistów potrafiących podjąć zadania w zakresie technologii informatycznych w warunkach rozwijającego się społeczeństwa informacyjnego.

Literatura

- Castells, M. (2007). *Spółczesność sieci*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Gleick, J. (2012). *Informacja – bit, wszechświat, rewolucja*. Kraków: Znak.
- Hetmański, M. (2015). *Świat informacji*. Warszawa: Difin.
- Langefors, B. (1980). Infological Models and Information Users View. *Information Systems*, 5, 17–32.
- Langefors, B. (1995). *Essays on Infology – Summing up and Planning for the Future*. Lund: Studentlitteratur.
- Nordbotten, S. (1967). *Purposes, Problems and Ideas Related to Statistical File Systems*. Proceedings from the 36. Session of the International Statistical Institute. Sydney.
- Sundgren, B. (1973). *An Infological Approach to Data Bases*. Stockholm: Skriftserie. Statistiska Centralbyran.
- Sundgren, B. (2015). *The Concept of Information*. Pro Libera Scio.
- Urbanowicz, K. (2014). *Informacjonizm*. Createspace Independent Publishing Platform.

Netografia

- Informacjonalizm. Pobrano z: <https://prezi.com/mtemgigeqkka/informacjonalizm> (2.01.2017).
- Informacjonizm i społeczeństwo informacyjne. Pobrano z: <https://notatek.pl/informacjonizm-i-spoleczenstwo-informacyjne-opracowanie> (2.01.2017).
- Manuel Castells. Pobrano z: https://pl.wikiquote.org/wiki/Manuel_Castells.